

﴿٤٠﴾ سُورَةُ الْمُؤْمِنِينَ MÜ'MİN SÛRESİ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Mü'min: İmân eden, Firavn'ın akrabalarından bir kişidir. Mûsâ Aleyhisselama imân etmiştir. Fir'avn'ın has cemaatından olduğu halde, mecliste doğruyu Fir'avn'ın yüzüne karşı söylemiştir. Sûre bu Mü'minden bahsettiği için sûreye Mü'min demişler.

Fir'avn Mûsâ Aleyhisselamı öldürünüz dediği zaman orada bulunan cemaate hitaben; bir kişi ki Âllâh diyor, Âllâh diyen öldürülür mü?

Sûre-i celileye Gâfir Sûresi de denir. Bu Sûre-i celile 85 âyet, 1199 kelime, 4960 harften ibarettir.

حَمِّط-1

Müteşâbihat âyetlerdendir, muhib ile mahbubun arasında bir şifre gibidir, biz reyimizi buna karıştırmıyoruz. Âllâhû e'lemü bimûradihi ve bi-zêlike, demişler. Selefî Sâlihîn bunlara hiçbir mânâ vermemişler. Sonradan gelen bazı müfessirler her harfe bir mânâ vermişler.

(ha mim) harfine Hamîdi Mecit olan Âllâh'tan bu Kur'an gelmiştir. Hâkimi Mennân olarak kelimeleri almışlar. Bütün bunlar tevillerdir. En eslemi Âllâh'ın muradına müracattır.

تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ 2-

تَنْزِيلُ Nâzil olmuştur الْكِتَابِ Kur'an (Elif-lâm ile olursa yalnız Kur'an demektir.) Bu Kur'an nâzil olmuştur. مِنَ اللَّهِ Âllâh'tan الْعَزِيزِ hükmünde galip, galibin galibidir. Mağlup olmayan galip. الْعَلِيمِ Mahlûkatın hâline âlim olan Âllâh. Bütün kâinatın fevkinde mağlup olmayan bir galibin kitabıdır. Öyle Âllâh ki:

غَافِرِ الذَّنْبِ وَقَابِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ ذِي الطَّوْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ إِلَهٌ الْمَصِيرُ 3-

غَافِرِ الذَّنْبِ Tevbe edenlerin günahlarını, lütfu keremiyle affedicidir. وَقَابِلِ التَّوْبِ Öyle Âllâh ki kulunun tevbesini kabul eder. شَدِيدِ الْعِقَابِ Tevbe etmeyen küfürde kalanlara da azâbı şedid olan Âllâh. ذِي الطَّوْلِ kuvveti kudret sahibi Âllâh'tan geliyor. لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ Ancak Mâbûd O'dur. Her mahlûkun rucû dönüşü nihayet O'nun emrindedir. Böyle bir Hâlik'in kitabıdır.

مَا يُجَادِلُ فِي آيَاتِ اللَّهِ إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَا يَغْرُزُكَ تَقَلُّبُهُمْ فِي الْبِلَادِ 4-

مَا يُجَادِلُ فِي آيَاتِ اللَّهِ Kur'ân-ı Kerimin hakkında söz söylemek, kimler söyler. إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا Âllâh'ın âyetleri hakkında, kâfirlerden başkası mücâdele etmez. فَلَا يَغْرُزُكَ تَقَلُّبُهُمْ فِي الْبِلَادِ Onların zenginliği, seyahatları, ticaret yapmaları, elde ettikleri refah buna karşılık imhâl olunmaları, Seni aldatmasın Mademki onların akıbeti cezası, ebedi olan bir azaptır. Dünyanın birkaç günlük haline mağrur olupta, hakikat zannetmeyin. Onların ebedi olan azabını nazarı itibare alınız, muvakkat bir zaman yaşamanın hiçbir ehemmiyeti yoktur.

5- كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَالْأَحْزَابُ مِنْ بَعْدِهِمْ وَهَمَّتْ كُلُّ أُمَّةٍ بِرَسُولِهِمْ لِيَأْخُذُوهُ وَجَادَلُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ فَأَخَذْتُهُمْ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ Hâlik-i Kâinat buyuruyor ki: Âdeti İlâhiyedir. Önceki ümmetlerde de aynen zuhur etmiştir. Habibine teselli olarak كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ tekzip ettiler. Mekke halkından senin ümmetinden evvelde gelenler, peygamberlerini tekzip ettiler. قَوْمُ نُوحٍ وَالْأَحْزَابُ Nûh Aleyhisselam'ın kavmi, Nûh Aleyhisselamı tekzip etti. وَالْأَحْزَابُ hizip fırka topluluklar (Âd ve Semûd kavimleri gibi) وَهَمَّتْ كُلُّ أُمَّةٍ kast ettiler, her kâfir olan bir ümmet بِرَسُولِهِمْ Rasûlüne kast etmiş لِيَأْخُذُوهُ tutup katletsin öldürsün diye, bu teşebbüslerde bulunmuşlar Senin ümmetin de onlar gibi yapıyorlar. Sana da böyle yapanlar elbette ebedi cehenneme gireceklerdir. وَجَادَلُوا بِالْبَاطِلِ O ümmetler de bâtili hakkın yerine koymak için mücadele etmişlerdi. لِيُدْحِضُوا بِهِ bâtil ile hakkı izâle etmek için فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ Ben de onları tuttum aliverdim (helâk oldular) Ukûbetim nasıl oldu (Bak görsünler, onların harâb olan memleketlerine uğruyorlar, azabımdan kurtulabildiler mi?)

6- وَكَذَلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّهُمْ أَصْحَابُ النَّارِ

وَكَذَلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ Aynen onlar gibi o ümmetler ki Peygamberlerini tekzip etmişler, azap kelimesi sabit olmuştur, bunların üzerinede عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّهُمْ أَصْحَابُ النَّارِ İnkâr edenlerin cehennem ehli olduklarına dâir Rabbinin sözü böylece gerçekleşti.

7- الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ

وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ
لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ

الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ O melekler ki, Arşı yüklenen taşıyandırılar (Cebrâil, Mîkâil, İsrâfil, Azrâil Aleyhisselamdır. Bu dördü meleklerin büyükleridir. Meleklerin adetâ Peygamberleridir) وَمَنْ حَوْلَهُ (Arşin etrafında bulunan melekler, يُسَبِّحُونَ tesbih ederler بِحَمْدِ رَبِّهِمْ Hamd ile **Sübhânâllâhi vebihamdihî**, Sübhânekellâhûmme vebihamdike, Âllâh-û Teâlâ'yı tenzih ediyorlar bütün noksan sıfatlardan, hamdü senâ O'na mahsustur, derler. وَيُؤْمِنُونَ بِهِ imân ederler basiretle, imânını izhar ederler (Lâ ilâhe illellâhi açıktan söylerler) وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ آمَنُوا Mü'minlere meğfiret talep ederler. (Melekler bizim gıyabımızda bir zamanlar bizi gıybet ettikleri için bizim meğfiretimize duâ ederler. Biz de bir sohbette bulunduğumuzda gıybet olsa da olmasada, oradan ayrılırken **Âllâhümmeğfirli ve limen iğtebtûhû** Yâ Rabbi beni de meğfiret et ismi geçenleri de meğfiret et denildiğinde kefarete olur.) رَبَّنَا (Meleklerin duasını beyan ediyor) Ey Rabbimiz bizi yetiştiren terbiye eden Âlâ lâh وَسِعْتَ genişletti ve genişletti SENİN rahmet, merhametin ilmen her şeyi kuşatmıştır. فَاغْفِرْ Yâ Rabbi meğfiret et, setir et لِلَّذِينَ تَابُوا şirkten tevbe edenler. وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ Senin yoluna tâbi olanlar. وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ebedi olan azabı cehennemden onları muhafaza et.

رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ -8
وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ
رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ

girdir o cennet ki, cenneti Adin, vasat olan cennettir. Va'd ettiğın cennete onları dâhil et, yalnız onları değil وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ cennete lâyük kim olur, imân sahipleri olur. Onların babaları, zevceleri, evlâtları da cennete lâyük olan, yani küfürde kalmış olmayan (hata cennete mâni değil, cennete mâni, engel olan küfürdür.) إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ Yâ Rabbi muhakkak Sen Aziz'sin, mülkünde galipsin, hakimsin her şeyi yerli yerine halk etmişsin.

وَقِهِمُ السَّيِّئَاتِ وَمَنْ تَقِ السَّيِّئَاتِ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمْتَهُ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ 9-

وَقِهِمُ السَّيِّئَاتِ Her türlü kötülüklerin cezasından muhafaza et Yâ Rabbi وَمَنْ تَقِ السَّيِّئَاتِ Sen fenalık kötülüklerden kimi muhafaza edersen فَقَدْ رَحِمْتَهُ o gün, kıyamet gününde muhakkak ona rahmet etmiş olursun. وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ işte en büyük fevzi azim kurtuluş budur.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنَادُونَ لَمَقْتُ اللَّهِ أَكْبَرُ مِنْ مَقْتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ إِذْ تُدْعَوْنَ إِلَى الْإِيمَانِ فَتَكْفُرُونَ 10-

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا (Cehenneme gidenler, nasıl ki bir insan bir fenalık yaptı, başına belâ geldiği zaman keşke ben bunu yapmasaydım diyerek kendi kendine levmediyorsa aynen bunun misâli de Cehenneme gidenler ümitleri kesildiğinden, kötülükleri yaptım da başıma neler geldi, diyerek nefisine levmediyor.) يُنَادُونَ Kâfir olanlar cehenneme gittiği zaman çağırırlar, nefislerine buğzederler halbûki melek, ona diyor ki; لَمَقْتُ اللَّهُ Allâh-û Teâlâ'nın gazan

bi, **أَكْبَرُ مِنْ مَقْتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ**, sizin nefsinize yaptığınız bu gazaptan daha fazladır. **إِذْ تُدْعَوْنَ إِلَى الْإِيمَانِ فَتَكْفُرُونَ**. Zira siz (dünyada) imâna davet olduğunuz zaman küfürde ısrar ediyordunuz.

قَالُوا رَبَّنَا آمَنَّا اثْنَتَيْنِ وَأَحْيَيْتَنَا اثْنَتَيْنِ فَاعْتَرَفْنَا بِذُنُوبِنَا فَهَلْ إِلَى خُرُوجٍ
مِنْ سَبِيلٍ 11-

O gün imân etmeyen kâfirler diyorlar; **رَبَّنَا** ey Rabbimiz **وَاحْيَيْتَنَا اثْنَتَيْنِ** iki defa da hayat verdin. (Ölü nutfeden hayatlanma, dünyaya geliş doğumla birinmci hayat başlar. Dünyaya geldikten sonra ölmek ikinci ölümdür. Ahirette dirilmekte ikinci hayattır.) **فَاعْتَرَفْنَا بِذُنُوبِنَا** biz de günahlarımızı itiraf ettik. **فَهَلْ إِلَى خُرُوجٍ مِنْ سَبِيلٍ** tekrar dünyaya dönüpte itaat etmemiz için buradan (bu ateşten) çıkmaya bir yol (bir çare) var mıdır diyecekler.

ذَلِكُمْ بَأَنَّهُ إِذَا دُعِيَ اللَّهُ وَحْدَهُ كَفَرْتُمْ وَإِنْ يُشْرَكَ بِهِ تُؤْمِنُوا فَالْحُكْمُ لِلَّهِ
الْعَلِيِّ الْكَبِيرِ 12-

ذَلِكُمْ بَأَنَّهُ إِذَا دُعِيَ اللَّهُ وَحْدَهُ كَفَرْتُمْ Onlara Bir Âllâh'a davet edildiğiniz zaman inkâr ettiniz. **وَإِنْ يُشْرَكَ بِهِ تُؤْمِنُوا** Eğer O'na bir yerde şirk, ortak koşulduğunda inanıp tasdik ediyordunuz. **فَالْحُكْمُ لِلَّهِ الْعَلِيِّ الْكَبِيرِ** şimdi hüküm, O yüce, O büyük Âllâh-û Teâlâ'nındır.

هُوَ الَّذِي يُرِيكُمْ آيَاتِهِ وَيُنَزِّلُ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ رِزْقًا وَمَا يَتَذَكَّرُ إِلَّا مَنْ
يُنِيبُ 13-

O Âllâh'tır ki, size (vahdaniyetine delâlet

eden) âyetlerini gösteriyor. وَيُنَزِّلْ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ رِزْقًا Sizin için gökten rızık indiren O'dur. وَمَا يَتَذَكَّرُ Bu nimetleri gördüğünüz halde düşünmez ibret almazdınız. إِلَّا مَنْ يُهَيِّبُ ancak Âllâh'a rucû eden, evvelâ kâlbini biraz tasfiye eden, haset, kibir, inat ile küfürden çıkandır. Ondan sonra cehaletin çaresi vardır. Cehalet ilim ile zâil olur. Fakat, küfürle beraber olan inat, ilim ile zâil olmaz. İlim cehli götürür, hasedi götürmez.

فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ-14

فَادْعُوا اللَّهَ Öyle ise ey insanlar, Âllâh'a duâdan murâd ibadettir. Çünkü ibadet duâyı müştemeldir. Kıldığımız namaz baştan başa duadan ibarettir. فَادْعُوا اللَّهَ Öyle ise yalnız Âllâh'a ibadet ediniz. مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ şirkten beri olarak, eğer günahattan, nifaktan da halis olursa daha âlâ olur. En azim tehlike ise şirktedir. Cenâb-ı Hak bizden yalnız ibadet istemiyor, ibadetle beraber ibadetin halis olmasını istiyor. Riyakârlık olan bir ibadetten fayda olmaz. İbadeti görsünler diye yapıyorsa şirk hafi olur. وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ Eğer kâfirler sizin ibadetinize mâni olsalar bile, siz imkân derecesinde yine ibadetinize devam ediniz.

رَفِيعُ الدَّرَجَاتِ ذُو الْعَرْشِ يُلْقِي الرُّوحَ مِنْ أَمْرِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ-15
عِبَادِهِ لِيُنذِرَ يَوْمَ التَّلَاقِ

رَفِيعُ الدَّرَجَاتِ Hâlik Kâinat dereceleri yükseltiyor. (Nefse ve küfrün ikrahına karşı, küfrün tamâyülüne karşı ibadetlerini ihlas ile yapanların derecelerinin yükselmesine vesile olur.) ذُو الْعَرْشِ Âllâh arşın sahibidir. يُلْقِي الرُّوحَ مِنْ أَمْرِهِ âdeti İlâhiye budur,

ruhu ilkâ eder, yâni Cibril-i Emini vahyi (vahye de ruh denilmiş, insanda olana ruh denilmiş, Cibril'e de Kur'âna da ruh denilmiştir.) Emriyle vahyi İlâhiyi Cibril vasıtasıyla ilka ediyor **عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ** istediği kuluna verir. (Peygamberlik çalışarak elde edilmiyor. Bir veli de derecesi ne kadar yüksek olursa olsun, Âshab-ı Kiramın derecesini geçemez. Sahabe de ne kadar yüksek derecede olursa olsun, bir peygamberin derecesini geçemez.) **لِيُنذِرَ** (kıyametin birçok isimleri var. **"yevmettâlâk"** kıyamet günü demektir.) Kullarından dilediğine kıyamet günüyle inzar etmek için dilediğine vahyi indirir.

16- **يَوْمَ هُمْ بَارِزُونَ لَا يَخْفَىٰ عَلَى اللَّهِ مِنْهُمْ شَيْءٌ لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ**

يَوْمَ هُمْ O gün öyle bir gündür ki, **بَارِزُونَ** hazır olurlar, kâbirlerinden çıkarlar, huzuru İlâhide hazır olurlar, **لَا يَخْفَىٰ عَلَى اللَّهِ مِنْهُمْ** gizli kalmaz onların yaptığı ameller hiçbir şey gizli kalmaz. **لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ** Bugün mülk kimindir? (buyrulur. Mukabele eden olmaz. Yine Âllâh-û Teâlâ cevap verir.) Kahhar olan tek Âllâh'ındır.

17- **الْيَوْمَ تُجْزَىٰ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ لَا ظُلْمَ الْيَوْمَ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ**

الْيَوْمَ O gün huzuru İlâhide **تُجْزَىٰ** cezalandırılır **كُلُّ نَفْسٍ** her bir insana **بِمَا كَسَبَتْ** (dünyada hayır ve şer) kazandığının karşılığı verilir. **لَا ظُلْمَ الْيَوْمَ** Bu gün asla haksızlık yoktur. **إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ** Âllâh-û Teâlâ'nın hesâbı seridir, sür'atlidir.

18- وَأَنْذَرَهُمْ يَوْمَ الْأَزْفَةِ إِذِ الْقُلُوبُ لَدَى الْحَنَاجِرِ كَاطِّمِينَ مَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ حَمِيمٍ وَلَا شَفِيعٍ يُطَاعُ

وَأَنْذَرَهُمْ يَوْمَ الْأَزْفَةِ (Kıyametin bir ismi de êzife'dir.) Ey Ekme-
lerrûsül Sallâllâhû Aleyhivesellem onlara nasihat et, yaklaşan kı-
yamet gününün tehlikesini anlat إِذِ الْقُلُوبُ لَدَى الْحَنَاجِرِ كَاطِّمِينَ o
gün kâlp (korkudan) gırtlaklara dayanmıştır. O zaman gamla
dolmuş ve yutkunur oldukları halde. مَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ حَمِيمٍ وَلَا شَفِيعٍ
Zalim olanlar, nefesine zulüm edenlere, ne bir dost ne de bir
şefaathçi var, makbul bir şefi bulamazlar.

19- يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ

يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ Âllâh CelleCelâlûhû gözlerin hâin bakışlarını
bilir. وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ meydana çıkmayan, kâlp (kâlp)lerde gizlenen,
her şeyi bilir.

20- وَاللَّهُ يَقْضِي بِالْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَقْضُونَ بِشَيْءٍ إِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

وَالَّذِينَ وَاللَّهُ يَقْضِي بِالْحَقِّ Âllâh-û Teâlâ, adaletle hükmeder.
مِنْ دُونِهِ لَا يَدْعُونَ yani **ya'bidûne** O kimseler ki يَقْضُونَ بِشَيْءٍ
Âllâh-û Teâlâ'yı bırakıp da gayriye ibadet ediyor.
إِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ Muhakkak Âllâh CelleCelâlûhû kullarının
bütün sözlerini işitir, amellerini görür.

21- أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ كَانُوا مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا هُمْ أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَآثَارًا فِي الْأَرْضِ فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَاقٍ

أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ Onlar yeryüzünde gezip dolaşmadılar mı فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ كَانُوا مِنْ قَبْلِهِمْ kendilerinden öncekilerin akibetinin nasıl olduğunu görmüyorlar mı (ki düşünüp ibret alsınlar.) كَانُوا هُمْ أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً Onlar kendilerinden daha kuvvetli yeryüzündeki eserleri (kaleleri, şehirleri, sarayları) bakımından daha üstündüler وَأَثَارًا فِي الْأَرْضِ eserleri, asarları daha çoktu فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ Böyleyken Âllâh onları günahları yüzünden ahzetti yakaladı. وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ اللَّهِ مِنْ وَاقٍ Onları, Âllâh'ın azabından bir koruyan da olmadı.

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَاخَذَهُمُ اللَّهُ إِنَّهُ -22-
قَوِيٌّ شَدِيدُ الْعِقَابِ

Bunun sebebi, onların peygamberleri Âllâh tarafından onlara gelirdi بِالْبَيِّنَاتِ mucize ile beyyine ile gelirlerdi فَكَفَرُوا inkâr ederlerdi Âllâh'ı ve peygamberleri إِنَّهُ Âllâh-û Teâlâ'da onları kahrile tutup yakalayiverdi. فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ إِنَّهُ Âllâh CelleCelâlûhû kavidir, kuvveti her kuvvetin fevkindedir, azabı da şediddir.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُّبِينٍ -23-

Ey Habibim Ekmelerrûsül Sallâllâhû Aleyhivesellem ümmetine izah et ki ibret alsınlar. Biz Azimüşşân, أَرْسَلْنَا gönderdik مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُّبِينٍ Mûsâ Aleyhisselamı apaçık bir hüccetle, zâhir olan delillerle gönderdik. (Âsâ, yedi beyzâ gibi delillerle göndedik.)

إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَقَارُونَ فَقَالُوا سَاحِرٌ كَذَّابٌ -24-

إلى فِرْعَوْنَ Taği ve baği olupta mülküne dayanan Fir'avn'e وَهَامَانَ Fir'avn'e iştirak edip onu tasdik eden veziri olan Hêmêne وَقَارُونَ servetine güvenen Kârûne gönderdik. فَقَالُوا onlar dediler (fakat O'nu tasdik etmediler) سَاحِرٌ كَذَّابٌ Mûsâ Aleyhisselama, sihirbaz ve yalancıdır, dediler.

فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْحَقِّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا اقْتُلُوا أَبْنَاءَ الَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ -25
وَاسْتَحْيُوا نِسَاءَهُمْ وَمَا كَيْدُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ

Ne zamanki Mûsâ Aleyhisselam hak ve hakikat Tevrat ile geldi. فَلَئِمَّا جَاءَهُمْ بِالْحَقِّ nezdimizden müeyyed olarak geldi. قَالُوا اقْتُلُوا أَبْنَاءَ الَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ (evvelce olduğu gibi) onunla birlikte imâna gelenlerin oğullarını katledin. وَاسْتَحْيُوا نِسَاءَهُمْ hanımları bırakın iş görsünler, hizmet etsinler. وَمَا كَيْدُ الْكَافِرِينَ إِلَّا Kâfirlerin bütün hile ve tuzakları beyhûde boşa çıkar. Kâfirlerin hilesi ancak helâklarına sebep olur.

وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِي أَقْتُلْ مُوسَى وَلْيَدْعُ رَبَّهُ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُبَدِّلَ دِينَكُمْ -26
أَوْ أَنْ يُظْهِرَ فِي الْأَرْضِ الْفَسَادَ

وَقَالَ فِرْعَوْنُ (Fir'avn sıkıntıda olup ne yapacağını bilmiyor.) Fir'avn dedi ذَرُونِي أَقْتُلْ مُوسَى Beni kendi halime bırakın Mûsâ'yı öldüreyim. إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُبَدِّلَ دِينَكُمْ varsın Rabbine duâ etsin وَوَلْيَدْعُ رَبَّهُ Öldüreyim. أَوْ أَنْ يُظْهِرَ فِي الْأَرْضِ الْفَسَادَ dininizi tebdil etmekten korkuyorum yahut yeryüzünde fesat çıkaracağından korkuyorum.

Fir'avnı Mûsâ Aleyhisselamı öldürmekten alıkoyuyorlardı. Mûsâ Aleyhisselam için korkulacak bir adam değildir. Belki O, bir

sihirbazdır. Şâyed kendisini katledersen, halkı şüpheye düşürmüş olursun. Seni hüccetle muârazadan âciz zannederler, diyorlardı.

وَقَالَ مُوسَىٰ إِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ مِنْ كُلِّ مُتَكَبِّرٍ لَا يُؤْمِنُ بِيَوْمِ
الْحِسَابِ

İnî eğtü brııı ve rıııküm; Mûsâ Aleyhisselam dedi; ben Âllâh'a sığınırım. Benim de Rabbim, sizin de Rabbinizdir. مِنْ كُلِّ مُتَكَبِّرٍ bütün kibirli azametlerin şerrinden. الْحِسَابِ Ben hesap gününe imân etmeyen kibirlilerden Âllâh'a sığınırım.

Tefsirin bildirdiğine göre, kibirden olan küfür zâil olmaz.

وَقَالَ رَجُلٌ مُؤْمِنٌ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَكْتُمُ إِيمَانَهُ أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَنْ يَقُولَ
رَبِّيَ اللَّهُ وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ وَإِنْ يَكُ كَاذِبًا فَعَلَيْهِ كَذِبُهُ
وَإِنْ يَكُ صَادِقًا يُصِيبْكُمْ بَعْضُ الَّذِي يَعِدُكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ
مُسْرِفٌ كَذَّابٌ

İnî eğtü brııı ve rıııküm; Fir'avn'ın cemaatından, rivayete göre akrabalarından, ismi Haskı, imânını gizlemekte bulunan bir Mü'min şöyle dedi; أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا imanı gizlemekte idi, رَبِّيَ اللَّهُ siz bir adamı, Rabbim Âllâh'tır demesiyle öldürür müsünüz? وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ Hâlbuki O size Rabbinizden apaçık mucizeler de getirmiştir. وَإِنْ يَكُ كَاذِبًا فَعَلَيْهِ كَذِبُهُ Bununla beraber, eğer o yalancı ise yalanı kendisinedir. وَإِنْ يَكُ صَادِقًا يُصِيبْكُمْ بَعْضُ الَّذِي يَعِدُكُمْ Fakat sözünde doğru ise, vadettiği azabın hiç olmazsa bir kısmı size isabet eder. إِنَّ اللَّهَ Muhakkak Âllâh لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ كَذَّابٌ hidayete getirmez ilmi ilâhide

müşrik kezzêb, haddi aşan, yalanı adet edinen kimselere hidayet etmez.

يَا قَوْمَ لَكُمْ الْمُلْكُ الْيَوْمَ ظَاهِرِينَ فِي الْأَرْضِ فَمَنْ يَنْصُرُنَا مِنْ بَأْسِ اللَّهِ إِنْ جَاءَنَا قَالَ فِرْعَوْنُ مَا أُرِيكُمْ إِلَّا مَا أَرَىٰ وَمَا أَهْدِيكُمْ إِلَّا سَبِيلَ الرَّشَادِ

لَكُمْ الْمُلْكُ الْيَوْمَ (Mü'min devam ediyor) Ey kavmim Bu gün mülk sahibisiniz. ظَاهِرِينَ فِي الْأَرْضِ yeryüzünde hakimsiniz. فَمَنْ يَنْصُرُنَا مِنْ بَأْسِ اللَّهِ إِنْ جَاءَنَا. Âllâh size bunu ihsan etmiş. Şayet (O'nu katlederseniz) Âllâh-û Teâlâ'nın bize azâbı gelirse, ondan bizi kim kurtarabilir. قَالَ فِرْعَوْنُ Buna karşı Firavn ısrar etmeye başladı مَا أُرِيكُمْ إِلَّا مَا أَرَىٰ Ben size ancak re'yimi söylüyorum, kendi görüşümden başkasını işaret etmiyorum. وَمَا أَهْدِيكُمْ إِلَّا سَبِيلَ الرَّشَادِ Ben size ancak doğru yolu gösteriyorum, dedi.

Fir'avn'ın Mûsâ Aleyhisselam hakkında görüşü, O'nun öldürülmesiydi. Kalbindekini diliyle söylemekten çekiniyordu. Fir'avn böyle söyledikten sonra, O Mü'min cevap veriyor.

وَقَالَ الَّذِي آمَنَ يَا قَوْمِ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ مِثْلَ يَوْمِ الْأَحْزَابِ 30

وَقَالَ الَّذِي آمَنَ Âllâh'a ve Mûsâ Aleyhisselama imân eden (hitabı Fir'avn'e değil de kavmine yapıyor.) يَا قَوْمِ Ey benim kavmim. إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ Sizin bu halinizden korkuyorum. مِثْلَ يَوْمِ الْأَحْزَابِ ahzâb günü gibi, Nûh, Âd ve Semûd kavimleri gibi, eski kavimlerin halleri bizce malûmdur. Bunlar peygamberleri dinlemediler de helâk oldular. Siz de bu yolu intihab ediyorsunuz. Hâlinize acıyor da bunları size söylüyorum.

مِثْلَ دَابِّ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ -31
ظُلْمًا لِلْعِبَادِ

Bu kavimlerden sonra gelenlerin hâlini de biliyorum. Benzer günden (onların uğradıkları gibi bir azâba uğramanızdan) korkuyorum. وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِلْعِبَادِ Âllâh CelleCelâlûhû kuluna zulmü irâde etmez. Bu yaptığınız zulümdür. Âllâh vardır diyen katledilir mi?

وَيَا قَوْمِ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ يَوْمَ التَّنَادِ -32

Ey benim kavmim كوركuyorum sizin için يَوْمَ التَّنَادِ (tenêd, kıyametin ismidir) bağırsıp çağırışma (kıyamet gününün azâbından) korkuyorum.

يَوْمَ تُولُونَ مُدْبِرِينَ مِمَّا كُنتُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ عَاصِمٍ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ -33

Öyle bir gündür ki, arkanıza dönüp kaçacağınız gün. O gün sizi Âllâh'ın azabından kurtaracak kimse yoktur. وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ Âllâh kimi idlâl eder saptırırsa, artık onu doğru yola hidayet edekte yoktur.

وَلَقَدْ جَاءَكُمْ يُوسُفُ مِنْ قَبْلُ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا زِلْتُمْ فِي شَكٍّ مِمَّا جَاءَكُمْ بِهِ حَتَّى إِذَا هَلَكَ قُلْتُمْ لَنْ يَبْعَثَ اللَّهُ مِنْ بَعْدِهِ رَسُولًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ مُرْتَابٌ -34

(Yine o Mü'minin sözü) وَلَقَدْ جَاءَكُمْ يُوسُفُ مِنْ قَبْلُ بِالْبَيِّنَاتِ

Muhakkak olan size (Mûsâ Aleyhisselamdan önce) Yûsûf Aleyhisk salam'da açık bürhanlar getirmişti **فَمَا زِلْتُمْ فِي شَكِّ مِمَّا جَاءَكُمْ بِهِ** O vakitte O'nun size getirdiği şeyler hakkında şüphe edip durmuş-tunuz. **حَتَّىٰ إِذَا هَلَكَ قُلْتُمْ لَن يَبْعَثَ اللَّهُ مِن بَعْدِهِ رَسُولًا** Hatta O, vefat edince Âllâh-û Teâlâ O'ndan sonra peygamber göndermez dediniz. Gelen peygamberleri inkâr ettiniz. **كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَن هُوَ** İşte Âllâh-û Teâlâ haddi tecâvüz eden (müsriften murâd, müşriktir.) aşırı giden şek ve şüphede olanları böyle şa-şırtır.

الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ أَتِيهِمْ كَبْرٌ مَّقْتًا عِنْدَ اللَّهِ -35
وَعِنْدَ الَّذِينَ آمَنُوا كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ قَلْبٍ مُّتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ

O kimseler ki **الَّذِينَ** Âllâh-û Teâlâ'nın âyeten lerini iptâl için mücadele ederler **بِغَيْرِ سُلْطَانٍ أَتِيهِمْ** ellerinde bir delil yok, fuzûli olan sözlerle, bâtil sözlerle, kelâmı İlâhiyi iptât le çalışanlar. **كَبْرٌ مَّقْتًا عِنْدَ اللَّهِ** büyüktür, Âllâh'ın gazabı bunların üzerine **وَعِنْدَ الَّذِينَ آمَنُوا** İmân edenler yanında da bu davranışa karşı buğz ve öfke büyümüştür. **كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ قَلْبٍ مُّتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ** Cebbardır zulüm ediyor mütekebbirdir, küfrü kibriden geliyor. Böylelerin kalbine Âllâh küfür ile hatmediyor. Her kibirli zorbanın kâlbini işte böyle mühürler. Böyleleri imâna gelmezler. Fir'avn da bu nevi kibirli cebbarlardandı.

Zâhirde budur ki; Fir'avn Mûsâ Aleyhisselama imân etme-di. Mevlânâ Celâleddin-i Rumi Kaddesâllâhû Sırrahülaziz ise, bu durum bize göre tersine çevrilmiştir. Mûsâ Aleyhisselam'ın kâlbi Fir'avn'ı istemiyordu. Öyle ise, Mûsâ Aleyhisselam niye tebliğ ediyordu. Mûsâ Aleyhisselam vazifesi olduğundan tebliğ ediyordu.

وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا هَامَانَ ابْنِ لِي صَرِّحًا لَعَلِّي أَبْلُغُ الْأَسْبَابَ 36-

Fir'avn, Ey Hâmân bana yüksek bir kûle binâ yap صَرِّحًا bir köşk أَبْلُغُ الْأَسْبَابَ belki bu yol sebep ile göklerin yollarına erişirim (Tefsir diyorki; Fir'avn, rasat istasyonu yapılmasını istemiş. Yoksa, Fir'avn o kadar ahmak değildi. Göklere yükselmekle, göklerin ahvâline mûttâli olmakla mümkün olabileceğini göstermek, çünkü o devirde yıldızların yerdeki hadiseleri idare ettiğine dâir inanç yaygındı.)

أَسْبَابَ السَّمَوَاتِ فَاطَّلَعَ إِلَى إِلِهِ مُوسَى وَإِنِّي لَأَظُنُّهُ كَاذِبًا وَكَذَلِكَ 37-
زَيْنَ لِفِرْعَوْنَ سُوءَ عَمَلِهِ وَصُدَّ عَنِ السَّبِيلِ وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ إِلَّا فِي تَبَابٍ

Böylece Mûsâ'nın ilâhına muttali olurum. وَإِنِّي لَأَظُنُّهُ كَاذِبًا Zira ben Mûsâ'nın (davasında) yalancı olduğunu zannediyorum. وَكَذَلِكَ زَيْنَ böylece, bu tezyin gibi ziynetlenmiştir لِفِرْعَوْنَ سُوءَ عَمَلِهِ Fir'avn'ın kötü ameli gözünde, güzel görünüyordu. وَصُدَّ عَنِ السَّبِيلِ Ve doğru yoldan çevrildi (hidayet yolundan çıktı) تَبَابٍ (hidayet yolundan çıktı) Fir'avn'ın yaptığı bu tuzak hilekarlık tamamen boşa çıktı, O'na hüsrân oldu.

وَقَالَ الَّذِي آمَنَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُونِ أَهْدِكُمْ سَبِيلَ الرَّشَادِ 38-

Yine, Mü'min olan o zat, dedi, يَا قَوْمِ اتَّبِعُونِ size size SİZ, bana tâbi olun, Ey kavmim bana uyun. أَهْدِكُمْ سَبِيلَ الرَّشَادِ

doğru yolu göstereyim. (Doğru yol, Mûsâ Aleyhisselama inanmaktadır.)

يَا قَوْمِ إِنَّمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا مَتَاعٌ وَإِنَّ الْآخِرَةَ هِيَ دَارُ الْقَرَارِ-39

يَا قَوْمِ Ey benim kavmim (tatlı söylüyor kavmini alıştırmak için) düşünün. إِنَّمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا مَتَاعٌ şüphesiz bu dünyanın hayatı, geçici bir metadan ibarettir. وَإِنَّ الْآخِرَةَ هِيَ دَارُ الْقَرَارِ Ahiret ise dârul karar, ebedidir.

مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ 40-
أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ يُرْزَقُونَ فِيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ

فَلَا مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً Her kim ki, bu dünyada bir kötülük işlerse وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا andak onun misliyle ceza olunur. وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا Kim de kadın veya erkek Mü'min olarak faydalı bir iş, salih amel işlerse مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ 40- erkek veya kadın Mü'min olarak cennete dâhil olurlar. يُرْزَقُونَ فِيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ orada hesapsız rızıklarla mükâfatlanırlar. Fenalığın cezası bire karşı birdir. Birinin kalbine fenalık yapma isteği gelirse, zuhura meydana gelmezse Cenâb-ı Âllâh onu kayda almaz. Fakat kalbine iyilik yapma isteği gelirse zuhura gelirse de Cenâb-ı Âllâh bir misli hasene onun kaydına yazılır. Fenalık zuhura gelirse bir misli yazılır. Eğer iyilik yaparsa en az bire on onun kaydına geçirilir.

وَيَا قَوْمِ مَا لِي أَدْعُوكُمْ إِلَى النَّجْوَىٰ وَتَدْعُونَنِي إِلَى النَّارِ-41

وَيَا قَوْمِ مَا لِي أَدْعُوكُمْ إِلَى النَّجْوَىٰ Ey benim kavmim, nedir sizin

haliniz, ben sizi kurtuluşa davet ediyorum. **وَتَدْعُونَنِي إِلَى النَّارِ** Siz ise beni ateşe davet ediyorsunuz.

**تَدْعُونَنِي لِأَكْفَرِ بِاللَّهِ وَأَشْرِكَ بِهِ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَأَنَا أَدْعُوكُمْ إِلَى -42
الْعَزِيزِ الْغَفَّارِ**

Siz beni, **Âlî-lâh'î** inkâr etmeye ve hiç tanımadığım nesnelere O'na ortak koşmaya davet ediyorsunuz **وَأَنَا أَدْعُوكُمْ إِلَى الْعَزِيزِ الْغَفَّارِ** Ben ise sizi gaffar olan, tevbe edenin günahını meğfiret eden, aziz olan, galibin galibi mağlup olmayan **Âllâh-û Teâlâ'**ya davet ediyorum.

**لَا جَرَمَ أَنَّمَا تَدْعُونَنِي إِلَيْهِ لَيْسَ لَهُ دَعْوَةٌ فِي الدُّنْيَا وَلَا فِي الْآخِرَةِ وَأَنَّ -43
مَرَدَّنَا إِلَى اللَّهِ وَأَنَّ الْمُسْرِفِينَ هُمْ أَصْحَابُ النَّارِ**

لَا جَرَمَ Şüphe yok ki **تَدْعُونَنِي إِلَيْهِ** beni davet ettiğiniz **Îlâh-larınızın** **دَعْوَةٌ فِي الدُّنْيَا وَلَا فِي الْآخِرَةِ** ne dünyada ve ne **Âhirette** kimseyi ibadetlerine da'vete hakkı yoktur. **وَأَنَّ مَرَدَّنَا إِلَى اللَّهِ** Gerçekte dönüşümüz **Âllâh-û Teâlâ'**yadır. **وَأَنَّ الْمُسْرِفِينَ هُمْ أَصْحَابُ النَّارِ** Müsrif olan küfürde kalanlar, elbette ehli cehennem olur, işte onlar ateşe girecektir.

فَسَتَذْكُرُونَ مَا أَقُولُ لَكُمْ وَأَفَوضُ أَمْرِي إِلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ -44

Size söylediklerimi (azabı gördüğünüz vakit) yakında hatırlayacaksınız. **وَأَفَوضُ أَمْرِي إِلَى اللَّهِ** Ben işimi **Âllâh'a** ismarlıyor tefvîz ediyorum. **إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ** Çünkü **Âllâh**, kullarını çok iyi görendir.

Mü'min olan zat bunları söyledikten sonra, o meclisten kaça-

rak çıkıyor. Fir'avn ise bin kişiyi onu takip için gönderiyor. Takip edenler bakıyor dağın kenarında etrafını yırtıcı hayvanlar sarmış O da ortalarında namaz kılıyor. Takip edenler yaklaşmak istediğinde yırtıcı hayvanlar onlara hücum ediyorlar. O gelen bin kişinin çoğunu telef ediyorlar. Sağ kalanlar koşarak Firavn'a geliyorlar. Gelenler vaziyeti Fir'avn'e naklettiklerinde olayın şâyi olmaması için Fir'avn da o kalanları öldürüyor.

فَوَقِيَهُ اللَّهُ سَيِّئَاتِ مَا مَكَرُوا وَحَاقَ بِآلِ فِرْعَوْنَ سُوءُ الْعَذَابِ 45

فَوَقِيَهُ اللَّهُ سَيِّئَاتِ مَا مَكَرُوا Nihayet Âllâh-û Teâlâ Onu onların mekirleri, kurdukları tuzakların kötülüklerinden korudu وَحَاقَ بِآلِ فِرْعَوْنَ سُوءُ الْعَذَابِ sû-e azap, azabı ebedi. Fir'avn'ı ve kavmini ise (dünyada gark ahirette ateş) kuşatıverdi.

النَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ أَدْخِلُوا آلَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ الْعَذَابِ 46

النَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا Küfür üzerine giden cehennemlikler, sabah, akşam ateşe sokulurlar. Fir'avn ve emsalleri ile onlara tâbi olanlar gibi. (Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem buyurmuşlar: Ölüm zamanı herkes gîdeceği yeri görür. Kâbir ne tam dünyadır ne de tam ahirettir, dünya ile âhiü retin arasında bir âlemdir. وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ kıyametin kopacağı günde أَدْخِلُوا آلَ فِرْعَوْنَ emrediyor Cenâb-ı Hak meleklerle, dâhil ediniz Fir'avn ve ona tâbi olanları أَشَدَّ الْعَذَابِ azabın en şiddetli-sine koyun, şiddetli azap ile azaplandırınız. (denir)

Firavn ve ona tâbi olanların ruhları; her gün sabah akşam iki defa Cehenneme arz olunacaktır ve kendilerine, Ey Firavn ve ona tâbi olanlar! İşte sizin yeriniz budur, denilir. Bu hal Kıyamet gününe kadar devam eder.

İbni Ömer Radyâllâhû Anhden rivâyet olunan bir hadiste; Sizden biriniz vefât edince, Cennetlik ise cennetteki yeri, cehennemlik ise cehennemdeki yeri sabah akşam kendisine arz olunur. Ve kıyamet gününde, Âllâh-û Teâlâ onu, o yere gönderir, buyurulmuştur.

وَإِذْ يَتَحَاجُّونَ فِي النَّارِ فَيَقُولُ الضُّعْفُؤُا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُنَّا لَكُمْ-47
تَبَعًا فَهَلْ أَنْتُمْ مُغْنُونَ عَنَّا نَصِيبًا مِنَ النَّارِ

وَإِذْ Ey Habibim Sallâllhü Aleyhivesellem kâfirlerin kıyamette aralarında cereyan eden ahvâlini ümmetine beyan et, ibret alsınlar. O zamanki, يَتَحَاجُّونَ فِي النَّارِ birbirlerine karşı hüccet getirirler (birbirleriyle çekişirlerken, sen yaptın ben yapmadım gibi) الضُّعْفُؤُا zayıf olanlar اسْتَكْبَرُوا tekebbûr eden büyüklük taslayan reislerine derler إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا biz dünyada iken size tâbi olmuştuk siz bizi idlâl ettiniz, kendinize bağladınız, fena yola gittiniz, bizi de beraber götürdünüz عَنَّا مُغْنُونَ بِنَا Buraya gelmemize siz sebep oldunuz, şimdi ateşin birazını bizden kaldıracaktır misiniz, derler.

قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُلٌّ فِيهَا إِنَّ اللَّهَ قَدْ حَكَمَ بَيْنَ الْعِبَادِ-48

قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا O büyüklük taslayan kibirliler derler cevaben; "Siz de biz de hepimiz cehennemde azap görüyoruz. Kudretimiz olsaydı evvelâ kendimize bir faydamız olacaktı. إِنَّا Biz-

قَدْ أَنزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ فِيهِ بَيِّنَاتٌ لِّكُلِّ شَيْءٍ وَأَنزَلْنَا إِلَيْكَ الْقُرْآنَ فِي حَقِّ الْحَقِّ لَعَلَّكَ تَتَّقِي

ler كُتُبًا تمامًا bu azaptayız, إِنَّ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ CellaCelâlûhû قَدْ أَنزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ فِيهِ بَيِّنَاتٌ لِّكُلِّ شَيْءٍ وَأَنزَلْنَا إِلَيْكَ الْقُرْآنَ فِي حَقِّ الْحَقِّ لَعَلَّكَ تَتَّقِي bugün adaletle hükmetmiş mahlûkâtın arasında, Mü'minler cennete, kâfirler de cehenneme gidecektir.

وَقَالَ الَّذِينَ فِي النَّارِ لِخَزَنَةِ جَهَنَّمَ ادْعُوا رَبَّكُمْ يُخَفِّفْ عَنَّا يَوْمًا مِّنَ الْعَذَابِ 49

وَقَالَ الَّذِينَ فِي النَّارِ لِخَزَنَةِ جَهَنَّمَ ادْعُوا رَبَّكُمْ يُخَفِّفْ عَنَّا يَوْمًا مِّنَ الْعَذَابِ 49

Ateşte bulunanlar, Cehennem bekçilerine diyorlar ادْعُوا رَبَّكُمْ ادْعُوا رَبَّكُمْ cehennem bekçilerine Rabbinize bizim için dâ edin ادْعُوا رَبَّكُمْ ادْعُوا رَبَّكُمْ bizden bir gün olsun azâbı hafifletsin, diyecekler.

قَالُوا أَوَلَمْ تَكُ تَأْتِيكُم رُّسُلُكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا بَلَىٰ قَالُوا فَادْعُوا وَمَا دَعَا الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ 50

قَالُوا أَوَلَمْ تَكُ تَأْتِيكُم رُّسُلُكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا بَلَىٰ قَالُوا فَادْعُوا وَمَا دَعَا الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ 50

Bekçiler, şöyle söylerler: Size, peygamberleriniz açık deliller getirmediler mi? (cehennem azabının bulunduğunu haber vermediler mi? Derler) قَالُوا بَلَىٰ قَالُوا بَلَىٰ O zaman tasdik ediyorlar. Evet geldiler, lâkin biz dinlemedik قَالُوا قَالُوا فَادْعُوا وَمَا دَعَا الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ Öyle ise hazneyi cehennem, bekçiler diyor, istediğiniz kadar duâ ediniz, duânızın hiçbir kıymeti yok. Kâfirlerin duâsı dalâletten başka bir şey değildir. Küfür inkârda olduktan sonra hiçbir dâ makbul olmaz.

إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ 51

إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ 51

Hâlik-i Kâinat emrediyor, Biz Azimüşşân, mûlkümde kanuni İlâhiyem budur. لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا Peygamberlerimize yardım ediyoruz. Onların düşmanlarından da intikam alıyoruz. وَالَّذِينَ آمَنُوا

فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا Peygamberlerimize yardım ettiğimiz gibi imân edenlere hem dünya hayatında وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ şahitlerin şaha-dete duruşacakları günde de elbette yardım edeceğiz.

Şahitlerden murâd: Kıyamet gününde insanlara şahitlik yapacak; Melekler, peygamberler ve Mü'minlerdir. Bu âyetteki va'd bazı hallerde düşmanların Mü'minlere galip gelmesi ile bozulmaz. Zira bu, bir imtihandır. Kimi Mü'minler kâfirlere galip gelirler. Kimi de öldükten sonra Âllâh-û Teâlâ onlar namına düşmanlarından inatıka alır. Nitekim Yahya Aleyhisselam'ı öldürdükleri vakit Cenâb-ı Hak, kâfirlerden yetmiş bin kişiyi telef etmekle o'nun intikamını almıştır.

يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظَّالِمِينَ مَعَذِرَتُهُمْ وَلَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ -52

O gün, kıyamet gününde kâfirlerle (tevbe ve) itirazları asla fayda vermeyecektir. وَلَهُمُ اللَّعْنَةُ zalim kâfirlere La'neti İlâhiye var. (La'net: Rahmet-i İlâhiyeden uzak olmaktır.) وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ Ne fenâ bir yerdir ki cehennem onlara vardır.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْهُدَى وَأَوْرَثْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ الْكِتَابَ -53

Biz Azimüşşân Mûsâ Aleyhisselama verdik وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْهُدَى hidayeti, hidayete sebep olan ki kitâbı Tevrat'tır. Mucizelerle Tevrat hidayete sebep idi وَأَوْرَثْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ الْكِتَابَ İsrâilîoğullarına Tevrat kitabını vâris, miras bıraktık.

هُدًى وَذِكْرًا لِأُولِي الْأَلْبَابِ -54

Hidayete sebep, temiz akıl sahiplerine bir öğüt ve doğruluk rehberi olmak için, öyleyse,

فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ بِالْعِشِيِّ وَالْإِبْكَارِ 55-

فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ Ey Habibim Sallâllâhû Aleyhivesellem şimdi Sen sabret. Çünkü Âllâh'ın va'dı gerçektir. Dostuna yardım eder, düşmanından intikam alır. وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ Ey Habibim Sallâllâhû Aleyhivesellem günahlarına istiğfar et (yâni ümmetinin günahlarını Âllâh'tan afiv talep et. Çünkü Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem günah işlemiyor.

وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ Sübhânellâhi Ben Âllâh-û Teâlâ'yı bütün noksanlardan münezzehtir biliyorum. Ve bihamdi Rabbike, hamd ile beraber 'Elhamdülillâh,' hamdü senâ O'nundur. Bütün kemâl sıfatlarla muttasıftır. Rabbinin hamdine ve tesbihine takdisine devam et.

بِالْعِشِيِّ وَالْإِبْكَارِ sabah ve akşam, namazlarda yahut bütün vakitlerde Rabbini hamd ile tesbih et.

إِنَّ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ أَتَتْهُمْ إِنْ فِي صُدُورِهِمْ إِلَّا- 56
كِبْرٌ مَا هُمْ بِبَالِغِيهِ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

إِنَّ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ Kendilerine gelmiş hiçbir delil, bürhan olmaksızın Âllâh-û Teâlâ'nın âyetlerinde mücadele edenler. بِغَيْرِ سُلْطَانٍ أَتَتْهُمْ Kur'ân-ı Azimüşşâna dil uzatıyor, hiçbir delil olmaksızın mücadele ediyor. Delilsiz olarak inkâra kalkıyor إِنْ فِي صُدُورِهِمْ إِلَّا كِبْرٌ onların kâlbinde kibri azamet var. Kendilerine bir kıymet versin diye, kibrinden dolayı imân etmiyor. مَا هُمْ بِبَالِغِيهِ

Kat'iyen murâd ve maksada ulaşamazlar. Tefsirin verdiği diğer bir mânâ da: Kibri azametli olan kimse kendi arzusuna ulaşamaz, mutlaka zelil olur. Kibri azametli olan kimse düştüğü zaman ona kimse merhamet etmez. فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ Ey Habibim Sallalâhü Aleyhivesellem onların haset ve hilelerinden Âllâh'a ilticâ et. Çünkü, haset ve kibir olduktan sonra, bu gibi kimselerin şifâsına hiçbir çare yoktur. Dermanı olmayan hastalıktır.

إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ Muhakkak Âllâh CelleCelâlûhû semi'dir bütün ahvâlimizi sözlerimizi işitiyor. Basirdir yaptığımız bütün ahvâlimizi görüyor.

لَخَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَكْبَرُ مِنْ خَلْقِ النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ 57-

Göklerin ve yerin yaratılmasını, yoktan var eden kuvveti kudreti İlâhiye أَكْبَرُ مِنْ خَلْقِ النَّاسِ insanların yaratılmasından elbette daha büyüktür. وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ Fakat çoğu insanlar bunu bilmezler.

وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَلَا الْمُسِيءُ قَلِيلًا مَا تَتَذَكَّرُونَ 58-

Görenle görmeyen müsâvi bir olmaz. Âlim olanla cahil müsâvi değil. İmân edenle imân etmeyen müsâvi değil. وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ imân eden ve imânını amâl-i salihâ ile takviye edenle وَلَا الْمُسِيءُ kötülük yapan bir olmaz قَلِيلًا مَا تَتَذَكَّرُونَ fakat bunu, pek azınız tezekkür eder. Sermaye ahiret olursa, dünya ahirete ticaret niyeti olunca muvaffakiyete

sebeup olur. Bir kimse evvelâ aklını ahiret umuruna sarfederse, dünyada peşinden gelir.

إِنَّ السَّاعَةَ لَأْتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ -59

Ey imân edenler biliniz ki karşınızda bir kıyamet günü var, muhakkak kıyamet geliyor, bunda şek ve şüphe yok. وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ Fakat insanların çoğu gaflete dalmış, bunu hatırlamak istemiyor.

وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي -60
سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ

ادْعُونِي Rabbiniz Âllâh CelleCelâlûhû buyuruyor وَقَالَ رَبُّكُمْ siz dûa talep ediniz أَسْتَجِبْ لَكُمْ ben duânızı kabul ederim. Siz Bana müteveccihen halisan ibadetinizi yapınız. Ben de ibadetinizin sevabını vereceğim. Duâ eden, kendini fakir muhtaç bilecek. Âllâh-û Teâlâ'yı da gani, kudret sahibi bilecek, bu niyet ve düşüncce ile duâ edecek. إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي Onlar ki kibri azametinden dolayı, ibadet ve duâlarından büyüklük taslayarak kibirlenirler. سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ onlar hor ve zelil olarak cehennem gireceklerdir. Dünyada gülerek isyan eden, ahirette ağlayarak cehennem girecek.

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ اللَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّ اللَّهَ لَذُو -61
فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ اللَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا Halik-i Kâinat azamet-i kudretini her vesile ile gözlerimizin önüne koyu-

yor. O Âllâh-û Teâlâ ki, geceyi dinlenmemiz için (karanlık) gündüzü de (işinizi) görmemiz için aydınlık yapandır. **إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ** Şüphe yok ki Âllâh-û Teâlâ'nın fazlı keremi, insanlar hakkında hesapsız, sayılamayacak kadar çoktur. **وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ** Fakat, çoğu insanlar şükretmezler.

ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ لَّا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاَنى تُؤْفَكُونَ -62

ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ İşte Rabbiniz Âllâh-û Teâlâ bu, ki O her şeyin Hâlıkı'dır. **لَّا إِلَهَ إِلَّا هُوَ** ancak Mâbûd O'dur. Ondan başka İlâh yoktur. İbadete mustehak O'dur. Maksut O'dur, mevcut O'dur. **فَاَنى تُؤْفَكُونَ** Böyle iken (O'nun ibadetinden gayrin ibadetiye ne) nasıl oluyor da döndürülüyorsunuz?

كَذَلِكَ يُؤْفَكُ الَّذِينَ كَانُوا بِآيَاتِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ -63

Bunlar gibi, işte Âllâh-û Teâlâ'nın âyetlerini bilerek inkâr edenler (haktan) böyle döndürülür. Bunların hasetleri ve kibirlerindedir, inkârları.

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ قَرَارًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَصَوَّرَكُمُ فَأَحْسَنَ صُورَكُمْ وَرَزَقَكُمُ مِنَ الطَّيِّبَاتِ ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُم فَتَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ -64

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ قَرَارًا Âllâh-û Teâlâ yeryüzünü size karargah mesken yaptı. **وَالسَّمَاءَ بِنَاءً** göğü de kubbemsi bir yapı gibi bina etti. **وَصَوَّرَكُمُ فَأَحْسَنَ صُورَكُمْ** sonra da sûretlerinizi güzelleştirdi size şekil verip de şeklinizi güzel yaptı (mahlûkâtın içinde insan şekli en güzelidir.) **وَرَزَقَكُمُ مِنَ الطَّيِّبَاتِ** Helâl pak (ve leziz)

olan şeylerle sizi rızıklandırdı. **ذِكُّمُ اللَّهِ رَبُّكُمْ** İşte O Âllâh Rabbi٥ nizdir. Bu nimetleri gördükten sonra nasıl olur da Rabbinizi inkâr ediyorsunuz. **فَتَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ** (Yümn-ü) bereketi çok olandır Âllâh. Rabbül âlemin bütün kâinatın Hâlıkı'dır.

هُوَ الْحَيُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ 65-

لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ Dâimi olan hayat sahibi ancak O'dur. Yine O'ndan başka ne bir maksut var ne bir Mâbûd ne de bir Mevcut var, böyle bildikten sonra **فَادْعُوهُ** ey insanlar O'na duâ ediniz, O'na ibadet ediniz **مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ** halis bir din inanç ve ihlas ile Âllâh'a duâ ve ibadet ediniz. **الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ** dua ve ibadetten sonra da Âllâh-û Teâlâ'nın bu nimetine şükrediniz ki, sizi doğru yola getirmiş.

قُلْ إِنِّي نُهَيْتُ أَنْ أَعْبُدَ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَمَّا جَاءَنِيَ الْبَيِّنَاتُ مِنْ رَبِّي وَأُمِرْتُ أَنْ أُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ 66-

قُلْ إِنِّي نُهَيْتُ أَنْ أَعْبُدَ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ Ey Habibim Sal-lâllâhû Aleyhivesellem muharebe zamanı değildir, onlara müşriklere de ki: (Leküm diniküm veliyedin cevabını ver, siz kendi inkâr yolunda, Ben de Rabbime imân ve itaat yolundayım sonra neler olacağını göreceksiniz.) Ben men oldum Âllâh tarafından. Rabk bim beni men etti, apaçık deliller gelince o sizin Âllâh'ı bırakıpta taptıklarınıza kulluk etmem bana yasaklanmıştır. **لَمَّا جَاءَنِيَ الْبَيِّنَاتُ** Rabbimden nübüvvet beyyinât geldikten sonra bana emretti **وَأُمِرْتُ أَنْ أُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ** Âllâh-û Teâlâ'yı bırakıpta sip

zin ibadet ettiklerinize ibadet etmekten nehy olundum. Ben âlemlerin Rabbine teslim olmakla emrolundum.

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ-67
 طِفْلًا ثُمَّ لِيَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ ثُمَّ لِتَكُونُوا شُيُوخًا وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفَّى مِنْ
 قَبْلُ وَلِيَبْلُغُوا أَجَلَ مُسَمًّى وَلِعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

Yine, Cenâb-ı Hak azamet-i kudretini beyan ediyor, putların hiçbir kıymeti olmadığı bildiriliyor. O Âllâh'tır ki خَلَقَكُمْ هُوَ الَّذِي sizden topraktan halk etmiş (Tefsirin birinci mânâsı ceddimiz Âdem Aleyhisselam topraktan halk olmuş, biz de O'nun evlatlarıyız. İkinci mânâ ise bizim hayatımızı idâme eden yemek içmek hepsi topraktan geliyor. Şu halde vücudumuz topraktan halk oluyor, hayat buluyor.) ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ikinci derece sonra bir nutfeden ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ sonra bir kan pıhtısından halk etti. ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ondan sonra sizi bir bebek olarak dünyaya getiriyor. ثُمَّ لِيَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ Sonra sizi güçlü kuvvetli bir çağa erişmeniz için yaşatandır. وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفَّى مِنْ قَبْلُ İçinizden daha önce (gençlik ve ihtiyarlık çağına ermeden) ölençlerde vardır. وَلِيَبْلُغُوا أَجَلَ مُسَمًّى bu vakti veriyor eceli müsemme gelinceye kadar. وَلِعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ Tevhid-i İlâhiye'ye delâlet ediyor, akıl erdirip imân etmeniz için Cenâb-ı Hak size bunu bildiriyor.

هُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ فَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ-68

هُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ O Âllâh'tır ki size hayat veriyor. O hem dirilten, hem de öldüren. فَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ

O, herhangi bir işin olmasını dilediği zaman yalnız, ol der, o da oluverir.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ أَنَّى يُضَرِّفُونَ-69

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ Ey Habibim Sallâllâhû Aleyhivesellem görüa yorsun teaccüptür onların haline onların akıbetine فِي آيَاتِ اللَّهِ ایyâti İlâhiyi iptâl etmek için çalışıyorlar. أَنَّى يُضَرِّفُونَ nasıl dön- dürülüyorlar. (O'nu tasdike yanaşmıyorlar.)

الَّذِينَ كَذَّبُوا بِالْكِتَابِ وَمَا أَرْسَلْنَا بِهِ رُسُلَنَا فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ-70

الَّذِينَ onlar ki, كَذَّبُوا بِالْكِتَابِ kitabullâhı tekzib edenler ki Kur'ân-ı Azimüşşândır وَمَا أَرْسَلْنَا بِهِ رُسُلَنَا peygamberlerimiz- le gönderdiğimiz (vahyi ve şer'i hükümleri) yalanlayanlar فَسَوْفَ bu tekzibin yakında cezalarını göreceklerdir.

إِذِ الْأَغْلَالُ فِي أَعْنَاقِهِمْ وَالسَّلَاسِلُ يُسْحَبُونَ-71

Elleri boyunlarına demirlendiği, ayaklarına zincirler vurulduğu halde cehenneme çekiyorlar.

فِي الْحَمِيمِ ثُمَّ فِي النَّارِ يُسْجَرُونَ-72

Hamim; sıcak su (cehennemin azapları türlü türlüdür, sıcak sudan çekilip cehenneme atılıyor, sürüklenecekler sonra ateşte yakılacaklar. Taş yürekli insanlar cehennemin tutuşturucusudur.)

ثُمَّ قِيلَ لَهُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ تُشْرِكُونَ-73

Sonra onlara, Âllâh-û Teâlâ'yı bırakıp da o şerik koştuklarınız neredede, denilecek.

مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا بَلْ لَمْ نَكُنْ نَدْعُوا مِنْ قَبْلُ شَيْئًا كَذَلِكَ -74
يُضِلُّ اللَّهُ الْكَافِرِينَ

Ce-
vap verirler, derler ki; onlar, bizden uzaklaştılar, bizden kayboldu-
lar. Biz onlardan beklediğimizi bulamadık. Dünyada kendilerini bir
şey zannediyorduk. كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ الْكَافِرِينَ Şimdi anlıyoruz ki,
biz bir şeye ibadet eder değilmışiz, diyecekler. İşte Âllâh-û Teâlâ
kâfirleri böyle şaşırır.

ذَلِكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَفْرَحُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا كُنْتُمْ تَمْرَحُونَ -75

Siz yeryüzünde haksız olarak şirk ve tuğyanla putlara tapardınız, küfür ile iftihar ederdiniz, gayri hak olarak ferahlanıyordunuz. Haksız yere şımarıklık ediyor, taşkınlık gösteriyordunuz.

أَدْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَبِئْسَ مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ -76

Orada ebediyen kalmak üzere Cehennem kapılarından girin. فَبِئْسَ مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ Hak'tan tekebbür edenlere cehennem ne çirkin karargahtır, denilecek.

فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَأَمَّا نُرِّيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ أَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ -77
فَالْيَنَّا يُرْجَعُونَ

فَاصْبِرْ Ey Habibim Ekmelerrûsül Sallâllâhû Aleyhivesellem sabrı tahammül et onların ezâ ve cefalarına (Çünkü, her zaman münâmfıklar Mü'minlere zahmet verir.) إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ Âllâh-û Teâlâ'nın va'dı haktır. Âllâh'ın va'dında hulf caymak yok. Peygamberine ve

imân edenlere emrettiği va'dı olan nimetleri ihsan edecek, karşı çikanlara da ceza verecektir. فَأَمَّا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ أَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ فَالَيْنَا يُرْجَعُونَ Artık onlara va'dettiğimiz mücazatin bir kısmını sana hayatında göstersek de, yâhûd (onu görmeden) seni kendimize alsakta, onların mutlak dönüşü bizedir.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَنْ قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَنْ لَمْ نَقْضِصْ عَلَيْكَ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِآيَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ فَإِذَا جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ قُضِيَ بِالْحَقِّ وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْمُبْطِلُونَ 78-

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا Ey Habibim Sallâllâhû Aleyhivesellem Biz Azimüşşân gönderdik رُسُلًا birçok peygamberler مِنْ قَبْلِكَ Senden evvel. وَمِنْهُمْ مَنْ قَصَصْنَا عَلَيْكَ Onlardan bazısının kıssalarını sana anlattık. وَمِنْهُمْ مَنْ لَمْ نَقْضِصْ عَلَيْكَ (lüzum görmediğimizden) durumlarını sana bildirmediğimiz kimseler de var. İbret olmak üzere Kur'an-ı Kerim'de bildirilenler kâfidir. 124.000 peygamber gelmiş, 313'ü ümmet sahibidir. Ulülazim olan beş peygamberdir. وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ Onlar Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhiveselleme dediler. Biz istiyoruz Sâfâ dağı altın olsun, yine istiyoruz, buradan bir membâ çıksın. Peygamberani izâm Âllâh'ın irâdesine tâbîdirler. Âllâh CelleCelâlûhû isterse mucizeyi izhar eder. Yoktur bir peygamber için caiz değildir. أَنْ يَأْتِيَ بِآيَةٍ bir mûcizeyi göstermek إِلَّا câizdir بِإِذْنِ اللَّهِ ancak iznî İlâhi ile olur. Ne zamanki emri İlâhi geldi onlara azap ile بِالْحَقِّ hak ve (adâletle) uygulanır. وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْمُبْطِلُونَ İşte burada Âllâh'ın nizamını yıkmaya uğraşanlar hüsrana uğrarlar. Ebedi Cehenneme giderler.

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَنْعَامَ لِتَرْكَبُوا مِنْهَا وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ -79

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَنْعَامَ (En'am deve, sığır, koyun ve keçi, bu dördüne en'am deniyor.) Bu hayvanları sizin için halkettik. اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَنْعَامَ (En'am deve, sığır, koyun ve keçi, bu dördüne en'am deniyor.) Bu hayvanları sizin için kimine binesiniz, kimini yiyesiniz diye sizin için bu hayvanları yaratandır.

وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَلِتَبَلَّغُوا عَلَيْهَا حَاجَةً فِي صُدُورِكُمْ وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلِكِ تُحْمَلُونَ -80

وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ (Onlar da sizin için daha nice faydalar vardır. Kalbinizdeki bir hacete ermeniz için onlara binerek ulaşırsınız. Karada onların üzerinde, denizde gemiler üzerinde taşınırsınız. (Bunları gözünüzün önüne getirin, bunları halk eden kimdir.)

وَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ فَآيَ آيَاتِ اللَّهِ تُنْكِرُونَ -81

وَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ (Başka delilleri de gösteriyor Febieyyialâi Rabbi-kü mâ tükezzibên, Âllâh'ın hangi nimetini inkâr ediyorsunuz. فَآيَ آيَاتِ اللَّهِ تُنْكِرُونَ (Âllâh'ın hangi âyetini inkâr edersiniz?)

Âllâh'ın âyetleri kudretinin üstünlüğü ve rahmetinin enginliğidir.

أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ -82
كَانُوا أَكْثَرَ مِنْهُمْ وَأَشَدَّ قُوَّةً وَأَثَارًا فِي الْأَرْضِ فَمَا أَعْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا
يَكْسِبُونَ

أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
Onlar yeryüzünde gezip dolaşmadılar mı ki, kendilerinden önce-
kilerin sonu olmuştur, baksınlar? وَأَثَارًا وَأَشَدَّ قُوَّةً وَآثَارًا
كَانُوا أَكْثَرَ مِنْهُمْ وَأَشَدَّ قُوَّةً وَآثَارًا
Hem onlar, bunlardan daha çok ve daha kuvvetliydi-
ler. Yeryüzünde üstün eserleri (metin şehirleri, köşk ve kaleleri) vardı.
فَمَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ (Fakat Âllâh-û Teâlâ'nın azâbı gelince)
ce) kazandıklarından hiçbiri kendilerine fayda vermedi.

فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرِحُوا بِمَا عِنْدَهُمْ مِنَ الْعِلْمِ وَحَاقَ بِهِمْ-83
مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ

فَلَمَّا Ne zamanki جَاءَتْهُمْ o kavimlere geldi رُسُلُهُمْ Pey-
gamberleri بِالْبَيِّنَاتِ apaçık mucizeleri getirince فَرِحُوا ferah-
landılar o imân etmeyenler بِمَا عِنْدَهُمْ kendilerinde bulunan مِنْ
الدُّنْيَا دُنْيَانِ الْعِلْمِ (İnsanların çoğu dünya hayatını bilir, fakat
ahiretten gafildir.) مِنَ الْعِلْمِ ferahlanırlardı, on-
ların elindeki dünyaya müteallik ilim ile Peygamberânı izâma ge-
len ilmi istihza, alay eder, gülerlerdi. وَحَاقَ İhâta etti onları بِهِمْ
münkirlere يَسْتَهْزِئُونَ onlarının istihza ettiği Peygamberânı
izâmın ilmi, ve âhirete müteallik olan ahkâmlara istihzâ ettiler.
Bu yüzden ettikleri istihzanın cezası onları ihâta ediverdi.

فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَحَدَّهُ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا بِهِ مُشْرِكِينَ-84

فَلَمَّا Ne zamanki رَأَوْا gördüler o istihzâ edenler بَأْسَنَا kuyvet
ve şiddetimizi, sekerat zamanı oradan başlıyor. قَالُوا آمَنَّا بِاللَّهِ o
zaman pişman olur da آمَنَّا بِاللَّهِ Âllâh'a inandık diyorlar. Hâlbuki

bu söz evvel olacaktı. وَحَدَّهُ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا بِهِ مُشْرِكِينَ. Âllâh Celle-Celâlûhû birdir, O'na ortak işrak ettiğimiz şeyleri inkâr ettik, vazgeçtik, derler.

فَلَمْ يَكُ يَنْفَعُهُمْ إِيمَانُهُمْ لَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا سُنَّتَ اللَّهِ الَّتِي قَدْ خَلَتْ فِي عِبَادِهِ وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْكَافِرُونَ 85-

فَلَمْ يَكُ يَنْفَعُهُمْ إِيمَانُهُمْ olmuyor o imân onlara fayda vermez. Çünkü imânı yeistir, gözü ile gördüğü için inanıyor, daha görmeden, gaybe imân etmesi lâzım geliyordu. Bizim, bu kuvvet ve şiddetimizi gördükten sonra imânları kendilerine fayda verecek değildi. الَّتِي قَدْ خَلَتْ فِي عِبَادِهِ. Âllâh'ın âdetidir. Sُنَّتَ اللَّهِ. Âllâh'ın kulları hakkında câri olagelen âdeti budur. وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْكَافِرُونَ İşte kâfirler burada hüsrana uğramışlardır.